

Nagyméltóságú Miniszter Úr!
Kegyelmes Urunk!

Az egyetemi tanárság hivatalos egyesülése: a Felsőoktatásügyi Egyesület húsz évvel ezelőtt, 1942. október 29-én tartott közgyűlésén foglalkozott utoljára az egyetemi tanárok fizetésének kérdésével. Akkor a m. kir. kormány előterjesztésünk alapján elég megnyugtatóan rendezte ezt az ügyet, mert az egyetemi tanárság részére külön státust állapított meg, s fizetésekiegészítés gyanánt tandíjjuttalékot engedélyezett a részére. Nem régebiben ezt az utóbbit a tandíjbevételeitől függetlenül évi állandó összegben megállapított „egyetemi tanári pótlék“-ká alakította át és ezzel közmegnyugvásra mentesítette ezt az összeget az ingadozástól, továbbá megszüntette így azt a bántó különbséget, mely a nagyobb és kisebb hallgatóságú egyetemek tanárainak javadalma közt fennállott. Az egyetemi tanárság tehát tisztában van a kormánynak iránta tanúsított jóindulatával, éppen ezért húsz évig nem is bolygatta fizetése kérdését. De éppen e jóindulat tudatában, ma, amikor az állami költségvetés meghaladja a 4 milliárdot, szükségesnek látja, hogy rámutasson azokra a ferdeségekre, melyek mai fizetési rendszerünk szerint mégis sérelmesek az egyetemi tanárságra. Ezek orvoslása tetemes költséget nem okoz, viszont megnyugvást keltene köztünk, mert látnók belőle, hogy a m. kir. kormány elismeri és megbecsüli egyetemeinknek a nemzeti élet javára végzett munkáját.

Az egyetemi tanárság ugyanis egészen sajátos helyzetet foglal el a nemzet munkásai között. Egyrészt tisztviselő, mert az állam érdekében tanítja és képesíti az állami élet leendő alkalmazottait, másrészt azonban tudományos kutató munkájával egyedül az igazságot keresi és ebben függetlennek kell lennie még az államtól is. Munkájának alapja az elmélet, de ezt az elméletet a gyakorlati élettel kapcsolja össze, mikor elméleti tudását egyúttal gyakorlati alkalmazhatóságában is bemutatja. Ennek a kettős szerepnek jól felel meg az a rendszer, mely az egyetemi tanárt egyfelől elhelyezi a tisztviselői rangok sorában, másfelől életkorára és szolgálati idejére való tekintet nélkül olyan pótlékban igyekszik részesíteni, mely biztosítja számára azt a nyugalmat és függetlenséget, amely nélkülözhetetlen előfeltétele az igazság eredményes kutatásának.

I.

Ami most már a tisztviselői rangot illeti, az egyetemi tanár már az első világháború előtt a min. osztálytanácsossal és a min. tanácsossal állott egy rangban. 1918-ban pedig, amikor átlag minden tisztviselői kategória fizetésben előlépett, a ny. r. egyetemi tanárok is mind az V. fizetési osztályba nevezettek ki. Azóta a régi min. tanácsosok min. osztályfőnökökké minősültek át és a IV. fizetési osztályba kerültek, az egyetemi ny. r. tanárok azonban visszaestek, mert ma kezdő fizetésük, noha cím szerint az V. rangosztály illeti meg őket, csak a VI. fizetési osztálynak felel meg. Kezdő fizetésük, a havi 574 P, csak P 17·50-vel haladja meg a VI. fizetési osztály 2. fokozatát, s legmagasabb fizetésük, a P 977·50 is alatta marad a IV. fizetési osztály 1. fokozatának havi P 76·50-vel. Pedig az egyetemi tanár az V. fiz. osztályban volt már akkor, amikor a középiskolai tanár még nem juthatott a VII. fiz. osztályon túl. Ma ellenben minden középiskolai tanár eléri a VI. fiz. oszt. 1. fokozatát, sőt egy részük még az V. fizetési osztályba is bejuthat. Nem is szólva arról, hogy a régi min. tanácsosoknak megfelelő osztályfőnökök szintén elérik a IV. fizetési oszt. első fokozatát.

Nyilvánvaló tehát, hogy az egyetemi ny. r. tanárt ez összehasonlítás alapján az illetné meg, hogy az V. és IV. tisztviselői fizetési osztálynak megfelelő fizetést kapjon a maga széniumos rendszerében való elosztás szerint. A ny. rk. tanár fizetése pedig a VI. tisztviselői fizetési osztályhoz

lenne igazítandó, holott ma az a helyzet, hogy a ny. rk. tanár a VII. fizetési osztálynak megfelelő illetmény szerint kezdi szolgálatát és alig emelkedik a VI. fiz. oszt. 3. fokozatán túl. Mégis számbavevé az államkincstárra nehezedő terheket, igen szerényen és nagy mérséklettel csupán azt kérjük a m. kir. kormánytól:

a ny. r. tanári fizetés rendjébe állítson be egy új 9. fokozatot, melyet a tanár 25. évi egyetemi tanári szolgálatától kezdve kapna, s amelynek összege azonos volna a tisztviselői IV. fizetési osztály 1. fokozatával, azaz 1054 P lenne havonta.

Ezzel az egyetemi tanár valóban eljutna oda, ahova mint tisztviselő is szerepénél fogva jogosan törekedhetik. Egészen pontos adatok nem állnak ugyan rendelkezésünkre, de alig tévedünk, ha úgy számítjuk, hogy e kérésünk teljesítése az államkincstárnak kb. 50—60.000 pengő kiadást jelentene. Az ezen az alapon utalványozott nyugdíjak kb. egy évtized múltán szintén alighanem hasonló összegű megterhelést okoznának a költségvetésben.

II.

A tudományos kutatásnak szentelt élet lehetősége teszi indokoltá az egyetemi tanári pótlékot, mely a jelenben évi 2.400 pengőben utalványoztatik.

Ha ennek havi 200 pengőjét hozzászámítjuk a fizetéshez, akkor az egyetemi tanár nagyjában, de nem egészen, olyan fizetést élvez, amilyen azokat a bírakat illeti meg, akik vele hivatali és társadalmi rangban egy szinten vannak. Ezt azért emelem ki, mert sok évtizedes törekvése az a tanárságnak, s ez alól az egyetemi tanárság sem kivétel, hogy fizetésük a megfelelő rangú bírák fizetése szerint állapíttassék meg. A tanárság úgy véli, hogy erre még akkor is joga van, ha figyelembe vesszük, hogy a tanárnak lehetnek bizonyos mellékjövedelmei, a bírának pedig nem. Az egyetemi tanárok jó kétharmadának ugyanis éppen nincs számbavehető mellékjövedelme. Sok pl. vizsgadíjakból semmit se keres, és igen sok alig pár száz pengőt évente. Ezen az alapon tehát nem volna igazságos az egyetemi tanárt fizetésben a bírónál lejjebb szorítani.

Óriási különbséget jelent azonban a bíró és az egyetemi tanár közt, hogy a bíró teljes fizetése számításba vétetik a nyugdíjazás alkalmából, az egyetemi tanár pótlékából sémmit. Ebből az következik, hogy az egész szolgálati idejét kitöltött egyetemi tanár csak havi 837 P nyugdíjat kaphat, míg a min. osztályfőnök havi 902 P, a megfelelő rangsorban lévő bíró pedig havi 1046 P nyugdíjat kap. Látnivaló, hogy ha az egyetemi tanári pótlék teljes egészében be volna számítva, a tanár akkor is elmaradna nyugdíjazás esetén a bírónál lejjebb.

Nagyméltóságú Miniszter Úr! Az egyetemi tanárságnak ez nagyon fájdalmas tudat, mert nem csupán a tanár személyét, hanem özvegyét és kiskorú árváit is sújtja. Annyival fájdalmasabb ez, mert az egyetemi tanár nyugdíja kevesebb ideig terheli az államkincstárt, mint a tisztviselőké. A tisztviselő ugyanis 58—60 éves korában megy ily magas nyugdíjjal nyugalomba, míg az egyetemi tanár, aki csak 70 éves korában éri meg a nyugdíjra, úgy is kevesebb ideig terheli nyugdíjával az államot, hiszen ő sem él tovább, mint a tisztviselő, csak éppen tovább szolgál.

Magunk is tisztában vagyunk azzal, hogy az egyetemi tanári pótléknak már kezdettől fogva a nyugdíj alapjául vétele túlzott volna, ezért e kényes kérdésben azt a megnyugtató megoldást javasoljuk:

a tanári pótléknak minden ötévi egyetemi tanári szolgálat után $\frac{1}{5}$ -e vétessék figyelembe a nyugdíj kiszámításánál. Tehát 5—10 évig 480, 10—15 évig 960, 15—20 évig 1440, 20—25 évig 1920, és a 25. év után az egész 2400 P.

Ez a részekre tagolás igazságosan, s a kincstár és a tanárság részére is méltányosan intézné el a fájó kérdést. Hogy ez mennyi megterhelést jelentene az államkincstárra, azt a pontos adatok ismerete hiányában nem tudjuk határozottsággal megjelölni, de hozzávetőleges számítás alapján azt kell mondanunk, hogy ez az összeg az özvegyi nyugdíjakat is figyelembe véve nem okozna évi 120—150.000 pengőnél több kiadást, ha minden nyugdíjas tanár és özvegy már részesül benne.

III.

Egy további fájó sebe és pár év óta állandó panaszja az egyetemi tanárságnak, hogy a m. kir. kormány elvette tőle azt a havi 40 pengős tudományos pótlékot, melyet annak idején könyvek vásárlására és hasonló kulturális célokra kapott. Más hasonló pótlékok a fizetéscsökkentő rendeletek hatályon kívül helyezésével visszaadattak, a mienk nem. Nem akarunk e kérdésben a nagyméltóságú m. kir. kormánnyal vitába szállni, csupán emlékeztetünk rá, hogy ma ennek a tudományos pót-

léknak külön utalványozása akkor is indokolt lenne, ha a múltban ez a pótlék nem lett volna. Ennek indokolásául rá kell mutatnunk arra, hogy nincs a közszolgáltatnak olyan ága, amelyben annyi ingyenes szolgálatot kénytelen valaki teljesíteni, mint az egyetemi tanár. A legkülönbözőbb címeken várnak tőlünk előadásokat, szakvéleményeket, az orvostól ingyenes gyógyítást, s ha irodalmi munkánkat esetleg ívenként a szokásos 80—100 pengő tiszteletdíjban részesítik, ezzel nem a munkánk értéke, de még a ráfordított készkiadásaink sincsenek megtérítve. Mindnyájan sok ezret áldozunk a könyvtárunkra, pedig ennek az összegnek jó, ha egy tizedét visszakapja a családnk, ha azt értékesíteni akarja. Minden okunk megvan rá, hogy ebben a különleges helyzetben a m. kir. kormány elismerését és támogatását kérhessük. Tisztelettel *kérjük ennél fogva e tudományos pótlék sürgős visszaállítását és annak a birói képesítési pótlékkal azonos összegben, tehát ma havi 50 pengőben való utalványozását.* Minthogy állandóan 400 egyetemi tanár van aktív szolgálatban, e pótlék engedélyezése évi 240.000 pengő terhet jelentene az államkincstárnak.

IV.

Nagyméltóságú Miniszter Úr!

A fentiekben voltunk bátrak az egyetemi tanárság összessége nevében jól megfontolt kéréseinket Nagyméltóságod elé terjeszteni. Meg vagyunk róla győződve, hogy kívánságainkban mértéklet tartottunk és nem mentünk a határon túl. Teljesítésük az államkincstárt nem terhelné meg észrevehető módon. Viszont e sebek kiküszöbölése nagy megnyugvást keltene az egyetemi tanárságban és fokozott kedvvel és odaadással tudná birtokukban szolgálni a közös nemzeti érdekeket. Éppen ezért bizalommal és mély tisztelettel kérjük Nagyméltóságodtól a fenti javaslatok támogatását és teljesítésükben való közremunkálását. Valamennyi kérésünk teljesítése nem okozna a költségvetésben évi félmillió pengőnyi többletet, mely nem lehet oka annak, hogy a kormány elzárkozzék mérsékelt és igazságos kérésünk teljesítése elől.

Együttal bátorkodunk rámutatni arra, hogy kérelmünk nem is új, mert valamennyi egyetemünk tanácsa már az elmúlt évben a fentiekkel megegyező kérelemmel fordult a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter Úrhoz.

Fogadja Nagyméltóságú Miniszter Úr mély tiszteletünk kifejezését.

A Felsőoktatásügyi Egyesület nevében és 1943. január 8-án tartott közgyűlésének határozatából:

Dr. Misángyi Vilmos s. k.
főttkár.

Dr. h. c. Schimanek Emil s. k.
elnök.

Dr. Halasy-Nagy József s. k.
előadó.